

Terävät instrumentit terveydenhuollossa

Terävien instrumenttien aiheuttamat viillot ja pistot voivat altistaa työntekijän veriteitse tarttuville sairauksille.

Jos työpaikalla käsitellään teräviä instrumentteja, työnantajan pitää huolehtia, että työpaikan biologiset vaaratekijät ovat hallinnassa lain vaatimalla tavalla. Tässä ohjeessa kerrotaan, miten terävien instrumenttien aiheuttamia biologisia vaaroja voi hallita.

Terveydenhuollossa käytettäviä teräviä instrumentteja ovat esimerkiksi:

- leikkausveitset
- kyretit
- lansetin neulat
- ommelneulat
- siipineulat
- injektioruiskut
- muut lääketieteelliseen leikkaukseen tarkoitetut välineet
- verinäytteen ottamiseen tarkoitetun laitteen neulat
- suonensisäisissä kanyyleissa käytettävät ontot neulat.

Teräviä instrumentteja käsiteltäessä voi äkillinen, ennalta arvaamaton, ulkoisen tekijän aiheuttama tapahtuma johtaa työtapaturmaan, jossa työntekijä saa esimerkiksi viillon tai piston ja altistuu vammalle tai infektiolle.

Terävien instrumenttien aiheuttamien vaarojen hallinta

1. Kartoita biologiset tekijät, joille työssä voi altistua teräviä instrumentteja käsiteltäessä.
2. Laadi biologisten tekijöiden vaarojen arviointi. Keskeistä työnantajan tekemässä arvioinnissa on todeta,
 - mitä biologisia altisteita työpaikalla esiintyy teräviä instrumentteja käsiteltäessä
 - mitkä ovat niiden vaaraluokat
 - missä työvaiheissa työntekijät altistuvat kyseisille biologisille tekijöille
 - ketkä altistuvat niille
 - minkä verran työntekijät altistuvat
 - mikä on biologisille tekijöille altistumisen aiheuttama merkitys työntekijän turvallisuudelle ja terveydelle.

> Voit käyttää apunasi esimerkiksi työpaikan biologisten tekijöiden vaarojen selvittämistä ja arviointia varten laadittua mallilomaketta. Lomake ja sen täyttöohje löytyvät Tyosuojelu.fi:stä sivulta [Biologisen tekijän vaaran arviointi](#) (Tyosuojelu.fi > Työolot > Biologiset tekijät > Arviointi)
3. Arvioi, millä keinoin altistumista voidaan estää tai vähentää.
4. Opasta ja ohjaa työntekijöitä käyttämään turvallisia työmenetelmiä ja henkilökoh-
taisia suojaimia.
5. Varmista, että työ tehdään turvallisesti ja ohjeiden mukaisesti.

Jatkuu seuraavalla sivulla >

Ennaltaehkäisy

1. Kiellä terävien instrumenttien tarpeeton käyttö.
2. Hanki instrumentteja, joissa on sisäänrakennettuja turvallisuusteknisiä suoja mekanismeja.
3. Kiellä neulojen laittaminen käytön jälkeen takaisin neulansuojukseen, jos tapaturman vaaraa ei voida tehokkaasti vähentää käyttämällä apuna sopivaa laitetta, työkalua tai muuta apuvälinettä.
4. Huolehdi, että työpaikalla on käytössä turvalliset terävien instrumenttien ja saastuneen jätteen hävittämismenettelyt.
5. Huolehdi, että kertakäyttöisten terävien instrumenttien hävittämistä varten on selvästi merkityt ja teknisesti turvalliset säiliöt.
6. Sijoita säiliöt mahdollisimman lähelle tiloja, joissa instrumentteja käsitellään.
7. Laadi työpaikalle menettelytavat terävän instrumentin aiheuttaman biologisen altistumisen ja tapaturman varalta.
8. Perehdytä kaikki työntekijät työpaikalle laadittuihin menettelytapaohjeisiin.

Tapaturman sattuessa

1. Selvitä tapaturman tai vaaratilanteen syyt ja vallinneet olosuhteet. Kirjaa, mitä on tapahtunut ja ryhdy tapauksen edellyttämiin toimenpiteisiin vastaavan vaaratilanteen tai tapaturman estämiseksi.
2. Ota huomioon ensiapuvalmiuden suunnittelussa ja järjestämisessä:
 - estolääkitys, mahdollinen rokotus, lääketieteelliset testit sekä terveys-tarkastukset, joista päättää laillistettu lääkäri lääketieteellisin perustein.
3. Huolehdi, että työntekijä ilmoittaa viipymättä työnantajalle terävän instrumentin aiheuttamasta tapaturmasta tai vaaratilanteesta, joka voi altistaa veriteitse tarttuvalle infektiolle.

Muistiinpanot

Lisätietoa ja ohjeita

- > Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu [Tyosuojelu.fi](https://tyosuojelu.fi) > Työolot > [Biologiset tekijät](#)
- > Työturvallisuuskeskus: [Biologiset työympäristötekijät: bakteerit, sienet ja virukset](#)
- > Työterveyslaitos: [Biologiset altisteet työpaikalla](#)
- > Työterveyslaitos: [Tartuntataudit](#)
- > [Terävät instrumentit terveydenhuollossa. Ehkäise pisto- ja viiltotapaturma tehokkaasti. Työterveyslaitoksen julkaisu \(pdf\), 2014.](#)
- > [Terveydenhuollon jäteopas. Ympäristöministeriön julkaisu \(pdf\), 2023.](#)

Lainsäädäntö

- > [Työturvallisuuslaki \(738/2002\)](#)
- > [Valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemiseksi biologisista tekijöistä aiheutuvalta vaaroilta \(933/2017\)](#)
- > [Sosiaali- ja terveysministeriön asetus biologisten tekijöiden luokituksesta \(748/2020\)](#)
- > [Valtioneuvoston asetus jätteistä \(978/2021\): liitteet 1–5: Vna jätteistä \(pdf\)](#)